

Bör filerna släppas fria?

En studie om etiska problem kring fildelning

Kristofer André

Abstract

File sharing is causing an enormous debate over the issue of copyright law and freedom of information on the internet. Just recently, the Swedish file sharing network The Pirate Bay was sentenced to pay 30 million kronor to the media entertainment industry, who prosecuted the owners for illegal piracy of copyrighted material. This essay examines whether or not free file sharing, unhindered by legal constraints, is ethical. The ethical dimensions of the phenomenon that are highlighted are deontological, consequential and virtue ethics, among several others. The study centers around an idea analytical approach where opinions expressed by actors of all types are presented and compared to the theoretical ethics framework. In my conclusions, I interpret the most common arguments for and against file sharing and attempt to judge if this world-wide activity corresponds to the moral norms and functions of a democratic society and therefore may be called ethical.

Keywords: Freedom of information, copyright, integrity, file sharing, ethics
Nyckelord: Informationsfrihet, upphovsrätt, integritet, fildelning, etik

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Syfte och problemformulering	4
2. Metod	5
2.1 Metodologiskt tillvägagångssätt.....	5
2.2 Material och avgränsningar	7
3. Teori	9
4. Bakgrundsfakta	11
4.1 Vad säger lagen?	11
4.1.1 Immaterialrätt och upphovsrätt.....	11
4.1.2 Sverige och EU.....	12
4.2 Piratkopieringens historia.....	12
4.3 Fallet The Pirate Bay.....	14
5. Opinioner för och emot fri fildelning	15
5.1 Röster för och emot fri fildelning.....	15
5.1.1 ... beträffande upphovsrätt.....	15
5.1.2 ... utifrån demokratiska kriterier.....	17
5.1.3 ... angående teknisk tillgänglighet.....	18
5.1.4 ... sett ur kulturskaparnas perspektiv	20
5.2 Framtidsutsikter.....	21
5.2.1 Förslag till kompromisslösningar.....	22
6. Analys	24
6.1 Helgar ändamålen medlen?	24
6.2 Bör man lyda lagen?.....	25
6.3 Tillfället gör fildelaren	26
6.4 Om man älskar något så betalar man för det.....	27
7. Avslutande diskussion	29
8. Referenser	30

1. Inledning

Digital informationsspridning har kommit att bli den dominerande formen av fildistribution och piratkopiering under 2000-talet. Internet erbjuder idag en uppsjö av storskaliga fildelningsnätverk med global spännvidd som med bredbandsutvecklingens hjälp har bidragit till att en hel generation fått fri tillgång till artistiska verk och kulturyttringar av alla de slag - film, spel, programvara, bilder, dokument och kanske framförallt musik - med bara ett musklicks ansträngning. Till denna kultur av gratiskonsumtion följer också en ny och upprorisk attityd till upphovsrättsskyddet, som fram tills den nyligen stiftade Ipred-lagen mer eller mindre förbisetts av dagens fildelare, eller "nätpirater" som de ibland kallas. Framväxten av Piratpartiet och dess inflytande både i Sverige och utomlands är tydliga tecken på att en kraftfull sådan rörelse har nått politisk status. För somliga artister, då det framförallt är musik som är populärt att kopiera, har den massiva fildelningen betraktats som orsaken till bristande intäkter medan andra, tidigare okända artister, har nått allmänhetens kännedom just tack vare den utbredda piratverksamheten. Vad gäller pirater har den kontroversiella domen mot ägarna av fildelningstjänsten The Pirate Bay väckt ett oerhört intresse för och en nyförlivad debatt om frågan ifall piratkopiering av upphovsrättsliga verk bör vara tillåten och hur detta i så fall påverkar immaterialrätts-lagstiftningen. Fokus kommer att ligga på frågan om det etiskt riktiga i verksamheten att masskopiera och fördela information över fildelningsnätverk.

1.1 Syfte och problemformulering

Fildelningsfrågan intresserar mig på grund av dess aktualitet i media och samhällsliv, hur den utgör vårt lands vanligaste lagöverträdelse men sällan åtgärdas samt hur fenomenet tillhör gränlandet mellan övervakning och demokrati. Mitt mål är att belysa de vanligaste moraliska argumenten eller synsätten för och emot ett fritt fildelningsklimat. Då jag förstår att det finns ett flertal politisk-etiska teorier som kan ha relevans för problemområdet avser jag att jämföra mina resultat med några av dessa.

Mina frågeställningar är som följer:

På vilka sätt kan man moraliskt rättfärdiga fri fildelning?

På vilka sätt kan man moraliskt förkasta fri fildelning?

2. Metod

2.1 Metodologiskt tillvägagångssätt

Fildelning har existerat under åtminstone ett decennium men det var först i The Pirate Bay-målet som man i Sverige fick känna av konsekvenserna. Min intention är att göra en kvalitativ idéanalytisk studie av fenomenet fildelning utifrån normativa förhållningssätt där dess implikationer för samhället, demokratin och nöjesindustrin tydliggörs. Därför gör jag en generell studie av fildelningsproblematiken med The Pirate Bay-fallet som ett mer konkret exempel. Det är alltså inte fråga om en regelrätt fallstudie utan exemplet tas upp för att ge en aktuell svensk kontext.

Ludvig Beckman beskriver idéanalysen som tudelad. I den renodlade idécentrerade formen står argumenten i fokus och avsändaren är mindre viktig. Ur det aktörcentrerade perspektivet läggs vikten vid de personer och parter som framför åsikterna (2007, s. 12-18). Båda dessa utgångspunkter är applicerbara på min frågeställning och det material som jag använder. Ur en textanalytisk synvinkel är det en avsändarorienterad tolkningsstrategi som tillämpas, utifrån en individuell person/grupp eller samhällelig position (Bergström & Boréus, 2005, s. 23-28).

Samtidigt skall det vid all normativ forskning ställas tre frågor; vad, hur och vem (Badersten, 2006, s. 32-37). På vilket sätt jag använder dessa för att besvara mitt problemområde presenterar jag kortfattat nedan.

Vad? Vilka moraliska värden är det som huvudsakligen kommer att tas upp i uppsatsen? Bland de vanligaste och mest betydelsefulla finns informationsfrihet, integritet, upphovsrätt, ersättning, uppskattning, brottsbekämpning och frihet från censur eller diskriminering. Till dessa kan man även lägga teknik- och innovationsfrihet som centrala och genomsyrande värden då vem som har bestämmanderätt över den tekniska utvecklingen länge har varit en viktig men alltför sällan diskuterad fråga.

Hur? Hur ska man bedöma det etiska i olika parter och aktörers argumentation, attityder och faktiska handlande? Jag använder mig främst av de tre moralfilosofiska synsätten pliktetik, konsekvensetik och dygdetik för att finna svar på gåtan men kompletterar dessa med ideologierna naturrätt och rättspositivism, som avviker från varandra i synen på de mänskliga rättigheterna. I mindre grad kommer i samband med deontologi även rättighetsetik att tas upp, två former av utilitarism med återkoppling till konsekvensetiken samt sinneslags- och lämplighetsetik som ligger nära karaktärsetiken.

Vem? Vilka aktörer utgör de moraliska subjekten i den här frågan? Den breda massan är förstås vanliga internetanvändare, som kan ha varierande erfarenhet av fildelningsnätverk. Det är de som i första hand påverkas av lagstiftning som kan ge

allvarliga konsekvenser vid spridning av upphovsrättsskyddat material. Sedan har vi gruppen kulturskapare vars verk går att kopiera digitalt, personer som ofta är tydligt för eller emot den öppna fildelningen men som i vilket fall som helst är de som påverkas mest av vikande försäljning. Därefter har vi medieföretagen, ofta i samklang med lobbyförbund och bredbandsleverantörer, som utövar påtryckningar och åtgärder för att kompensera sina förlorade intäkter. Sist men inte minst finns EU, stater och partier som driver igenom nya lagar som Ipred och FRA, regelverk som finns till för att "stabilisera" den gränslösa filöverföringen genom att straffa förbrytare som exempelvis ägarna av The Pirate Bay.

I kapitel 5 görs en uppdelning mellan ett antal aspekter av fildelningsdebatten, där speciellt frågan om upphovsrätt och demokratiska rättigheter står i tydlig kontrast till varandra. Vad gäller de övriga dimensionerna har gränsen ofta varit svårdragen för vart ett argument eller en åsikt går att härröra. Detta eftersom mycket av vad som sägs överlappar varannat och beror på flera faktorer. Därför kanske inte alltid det synsätt som framförs endast är av relevans för ett särskilt område. Detta är en hake vid ämnesuppdelningar och kan öka risken för upprepning eller trötta ut läsaren. Dock har jag efter att ha läst in mig på mitt material förstått vikten av att klargöra de kanske viktigaste infallsvinklarna för att ge en överskådlig bild av för- och nackdelarna i fildelningsfrågan. Varför jag tycker att dessa beståndsdelar är de mest relevanta att belysa i en idéanalys är för att de (upphovsrätten, informationsfriheten, den personliga integriteten, teknikens möjligheter, kulturskaparnas rättigheter samt framtiden) tillhör de aspekter som varit de mest omnämnda och mångfacetterade i debatten. Olika människor ger dem olika innebörd men så gott som alla har en åsikt kring dessa ämneskategorier. De är också föränderliga i tid och media och blir därför sällan inaktuella. I min analysdel har jag däremot valt ett annat förhållningssätt. Här vävs argumenten ifrån de olika aspekterna ihop och delas istället upp i ett antal normativa principer. Detta för att understryka att uppsatsen behandlar hur man normativt kan försvara eller förkasta ett fenomen som helhet, inte enbart enskilda dimensioner av det. Det går dock att tyda vissa paralleller mellan exempelvis argument som härrör från upphovsrätt och pliktetik, artisternas situationer och dygdetik eller demokrati och konsekvensetik. Jag tror att en ytterligare uppdelning inom respektive normativ ideologi skulle bli för mödosam och framförallt långdragen. Mitt val att inte enbart fokusera på konsekvensetik och pliktetik, de två största värdeperspektiven, har helt enkelt berott på att jag inte velat begränsa antalet synsätt. Kanske jag tagit mig vatten över huvudet och gjort resultaten grumligare genom att ta hänsyn till ett så stort antal normativa perspektiv. Ett brett urval ger möjligen inte så djupa slutsatser som varit önskvärt men det är intressant att se om olika ideologier överrensstämmer med varandra och om utfallet skulle bli något av en "pakt", där ett flertal perspektiv utkonkurrerar ett fåtal. I så fall skulle man kunna hävda att fildelningen är mer eller mindre etisk beroende på att fler eller färre normativa glasögon ser det som något rättfärdigat eller tvärtom. Dock kompliceras detta ytterligare då det finns motstridiga värden inom vissa perspektiv, exempelvis

pliktetiken.

2.2 Material och avgränsningar

Fenomenet fildelning kan vara intressant att utforska utifrån flera olika vetenskapsområden. De vetenskapliga undersökningar jag funnit har dock huvudsakligen legat inom juridiska eller ekonomiska fält, vilket inneburit ett ytterst begränsat underlag för min etiska utgångspunkt. Även om detta medfört svårigheter att få fram vetenskapliga fakta så kan det antyda att mer etisk forskning behövs på området. I det empiriska materialet ingår journalistiska intervjuer och sakliga redogörelser eftersom jag är övertygad om vikten av att använda flera olika perspektiv för att bättre förstå vårt omgivande samhälle och de ställningstaganden som står bakom opinioner i fildelningsfrågan.

Jag använder mig av litterära källor med ämnen som politisk etik, rättvisa över internet, fildelningens ekonomiska och samhällsliga implikationer, fallet The Pirate Bay, tidigare fildelningssystem och piratkopieringens historia. Eftersom jag avser att se på såväl för- som nackdelar till fildelning har jag lagt vikt vid att källorna representerar olika ståndpunkter i debatten. All den litteratur som berör sakfrågan är sällan mer än ett år gammal och kan därmed ses som tämligen uppdaterad, vilket är synnerligen viktigt för ett ämne som är i ständig utveckling och konstant aktuellt. Eftersom litteraturen är så dagsfärsk kunde man befara att bakgrundshistoriken i exempelvis *Piraterna* av Rydell & Sundberg skulle hamna i skymundan, men fastän fildelningens historia inte är denna uppsats fokus tycker jag att boken har gett en utomordentlig tillbakablick på piratkopieringens framväxt. *Allt mitt är ditt* av Johan Söderberg har bidragit med flera politiska synvinklar på fildelningen vilket också gynnat min förståelse av dess konsekvenser för staten, företagen och samhället.

Stor hjälp har jag haft av Tony Ernsts *6 miljoner sätt att jaga en älg på – om musikindustrins uppgång och eventuella fall* vilken innehåller intervjuer med personer från samhällets alla hörn. Ur denna har jag i kapitel 5 valt ut ett antal sådana intervjuer och delat upp delar av dessa i kategorier som upphovsrätt, demokratiideal, framtidstro och artisters levebröd. Anledningen till att jag valde dessa rubriker är att jag anser att de ger ett vidgat synsätt på fildelningsproblematiken i sin helhet, även om förslagen på kompromisslösningar snarare är spekulation än opinioner om frågan i dagsläget. Mitt syfte är att hitta kvalitativa ståndpunkter snarare än kvantitativa ja-eller-nej-ordalag. Därför fäster jag särskilt uppmärksamhet på hur någonting sägs och vilka värden man associerar till olika begrepp. Jag är medveten om att den form av intervjuer som Ernst använder är spontan och flexibelt uppbyggd då flera intervjuade har ställts samma, eller likartade frågor, fastän många har varit beroende av omständigheterna och subjektens yrke. Det är en öppen och ibland ledande intervjuform som i samtliga fall skett över telefon. Min kritiska hållning till denna är att den förmodligen har genererat mer ärliga svar på basis av dess fria upplägg (jämfört med åtstramad politiska intervjuer) och även av intervjuarens förförståelse i ämnet, som ofta delades med intervjupersonen. Då fokus ligger på svenska förhållanden är materialet i allt väsentligt svenskt. De rent faktiska uppgifterna kring regelverket har tagits från lagar och förordningar och kan därmed anses vara helt

opartiska.

Fildelning existerar inom många områden men jag kommer huvudsakligen att hålla mig till nöjesbranschen med fokus på musikindustrin, eftersom denna varit mest omdebatterad. Med anledning av det aktuella Pirate Bay-målet så är det också närmast det svenska samhället som studeras. Av omfångsskäl har jag valt att inte ta upp information från internet i form av foruminlägg och bloggar. Debatten som följt efter rättegången mot The Pirate Bay har jag följt men jag kommer inte att bedöma ifall domen var rätt eller fel och inte heller gå närmare in på frågan om jäv. Jag försöker att hålla mig relativt oteknisk och inte ingående beskriva hur tekniken fungerar.

3. Teori

Denna undersökning bygger på etiska iakttagelser och tankemodeller för moraliskt handlande, varför teoretiska ramverk som bedömer moralens förtjänster därmed är centrala. Beroende på vilken syn man har på hur moral uppkommer (om vi vill anta att den är universell eller socialt konstruerad) står valet mellan ett naturrättsligt och ett rättspositivistiskt synsätt, där den första hävdar att moralen är densamma oavsett tid och samhällsnorm samt att den är lika för alla människor (Ahlenius, 2004, s. 29) medan den andra menar att moralfrågor går att lösa rationellt och ofta i samband med lagen (Badersten, 2006, s. 145). Intressant nog tycks dessa två etiska hållningar återspegla fildelningsdebatten i mångt och mycket, där grundskillnaden tenderar att bestå i att antingen inta en konstruktivistisk eller av naturen given ståndpunkt och argumentera utifrån denna (Ahlenius, 2004, s. 157).

Vidare tas både deontologiska och konsekventialistiska teorier upp, varav de vanligaste och kanske största motpolerna är pliktetik och utilitarism. Pliktetiken menar att det finns ett urval lika viktiga moraliska plikter som inte får överträdas ifall man vill handla på ett moraliskt eftersträvansvärt sätt (Badersten, 2006, s. 32-33). Några av de mest naturliga plikterna är de kanske mest humana, att inte döda, stjäla eller ljuga. Hur stor mängden av plikter är och vilka de mindre självklara är har däremot varit föremål för diskussion och ingen given uppsättning plikter finns huggen i sten (Badersten, 2006, s. 110-112). För att komplettera de förbud vilka pliktetiken för med sig finns rättighetsetiken, för att måla upp de värden som är etiskt korrekta och därmed värda att följa (ibid.). Här görs en åtskillnad mellan vilka värden som är intrinsikala (goda i sig själv) och extrinsikala (för med sig något gott) (Badersten, 2006, s. 25-26).

Utilitarismen, som i vardagspråk brukar sammanfattas "största möjliga lycka åt största möjliga antal" (fastän termen egentligen syftar till nytta) (Badersten, 2006, s. 114-115), kan delas upp i handlings- och regelutilitarism, där det första avser att mäta det långsiktigt goda i ett isolerat handlande medan det andra avtäckar handlingens generella mönster så om den skulle upphöjas till allmän lag skulle den ge de bästa konsekvenserna (Ahlenius, 2004, s. 265). Regelutilitarism kan också sägas vara synonymt med Emmanuel Kants princip om det kategoriska imperativet, som i sin tur bär liknelse med Den Gyllene Regeln (Badersten, 2004, s. 109). Utilitarism består av två underkategorier, hedonism och preferentialism. Hedonistisk utilitarism avser att maximera välbefinnandet bland människor, antingen genom att skänka enorm lust och lycka åt ett fåtal individer eller att "fördela" glädjen åt ett större antal personer (Ahlenius, 2004, s. 245). Preferensutilitarism är mer av en subjektiv natur då den utgår ifrån värden som enbart är av betydelse för betraktaren men som likaledes kan avfärdas som meningslösa av en annan bedömare (Ahlenius, 2004, s. 18).

Slutligen kommer analysen att också kretsa kring dygdetik, eller karaktärsetik, samt dess närliggande områden sinneslagsetik och lämplighetsetik. Dygdetiken fungerar mer som ett etiskt rättesnöre för vad som konstituerar en moralisk personlighet oberoende av de överskådliga konsekvenserna eller pliktföljandet i ett handlande (Badersten, 2006, s. 121). Likt pliktetikens menar dess förespråkare att det finns ett särskilt urval av dygder, varav några av de vanligaste brukar benämnas ödmjukhet, ansvarsfullhet, medkänsla och ärlighet. Till skillnad från deontologin går det sällan att precis avgöra ifall en utomstående har handlat moraliskt utifrån karaktärsetiken, då ideologin bättre tjänar som inspiration för hur man själv bör leva sitt liv (ibid.). Sinneslagsetiken menar att ett moraliskt förfarande kan rättfärdigas ifall man hade goda avsikter och trodde sig göra rätt oavsett resultatet, och på motsvarande vis förkastas gärningen om den skedde på grundval av negativt uppsåt (Filosoflexikon, 1994, s. 143). Lämplighetsetiken är precis som den låter situationsbunden och menar att etiska regler och riktlinjer går att böja på under särskilda förutsättningar (Badersten, s. 122-123).

Urvalet av dessa teorier tror jag kan förklara eller åtminstone ge en bredare förståelse för debatten för och emot fri fildelning. Detta eftersom en identifiering av de olika aktörernas positioner underlättas utifrån ett teoretiskt synsätt. I de fall någons ståndpunkter går att styrka utifrån naturrätten eller rättspositivismen finns kraft att hämta bakom dennes ord. Att jag valt att fokusera på speciellt deontologi, konsekvensetik och dygdetik har också att göra med kursens tidigare innehåll, delkursen politisk etik, som gav mig idén till att problematisera frågorna fildelning, demokrati och upphovsrätt.

4. Bakgrundsfakta

Detta kapitel inleds med en förklaring till det regelverk som omgärdar fildelning samt en tillbakablick på fildelningens utveckling, för att därefter gå in på fallet The Pirate Bay. Mot denna bakgrund presenteras sedan de olika åsikterna i fildelningsfrågan i kommande kapitel.

4.1 Vad säger lagen?

4.1.1 Immaterialrätt och upphovsrätt

Det rättsområde som handlar om skydd för intellektuella prestationer kallas immaterialrätt och syftet är att stimulera skapande och teknisk utveckling som sedan kan komma samhället till del. Reglerna ger ett omfattande skydd mot bland annat kopiering och otillåtet utnyttjande. Immaterialrätten delas vanligen in i industriellt rättsskydd och upphovsrätt. Industriellt rättsskydd innefattar bland annat patentskydd och varumärkesskydd medan upphovsrätten snarare är till för litterära och konstnärliga verk. Upphovsmannen ges begränsad ensamrätt till sin prestation och möjlighet att få ekonomisk kompensation för denna. I vissa fall kan ett verk få användas med så kallad avtalslicens eller tvångslicens vilket ger ersättning till rättighetsinnehavaren eller det företag som företräder honom (Höök 2006, s. 378-379).

Upphovsrätten regleras i upphovsrättslagen (1960:729). Det är upphovsmannens sätt att uttrycka något som skyddas, inte idéerna i sig. Upphovsrätten varar under upphovsmannens livstid och 70 år efter hans död (Lag 1960:729).

I april 2008 tillsattes en utredning för att göra en översyn av bestämmelserna om upphovsrättens övergång i bland annat anställnings- och uppdragsförhållanden samt de så kallade avtalslicenserna. Utredningen ska vara klar den 31 oktober 2010. (www.regeringen.se/sb/d/1920) Upphovsrätten är i en period av ständig förändring och under de senaste årtiondena har trenden gått mot förstärkt rättsligt skydd för upphovsmännen. Den som gör intrång i upphovsrätten kan dömas att betala så kallat vederlag för överträdelsen. Här skiljer dock lagen på oaktsamt förfarande och uppsåt, där uppsåtet kan straffas med böter eller fängelse. Samtidigt med strängare restriktioner hörs starka röster som menar att det upphovsrättsliga skyddet blivit så omfattande att det riskerar att skada informationsfriheten, den tekniska utvecklingen och användarnas möjligheter att utnyttja verk. (Höök 2006, s. 379-380)

I Sydsvenska Dagbladet presenterades den 4 maj 2009 en EU-enkät om vad våra valbara EU-kandidater anser om Ipred-lagen som trädde i kraft den 1 april 2009. 39 politiker fick svara ja eller nej på om de tyckte att Ipred-lagen gått för långt i jakten på fildelare. 25 politiker svarade ja, 11 svarade nej och 2 svarade nja. Bland dem som tyckte att lagen gått för långt var argumenten bland annat att lagen leder till stor och oacceptabel rättsosäkerhet och att den är omodern. Bland dem som är för lagen

framhålls hotsituationen för oetablerade artister (SDS den 4 maj 2009).

4.1.2 Sverige och EU

Fyra viktiga lagkomplex är resultatet av den debatt som EU och Sverige fört och som ska gälla för teletrafik och nätanvändning.

1. Telekompaketet, som ska stärka konkurrensen och därmed konsumenterna på marknaden för telefoni och internet. Här har frågan om yttrandefrihet varit väsentlig. Ska man utan rättslig prövning kunna stänga av användare?
2. Ipred-lagen (International Property Rights Enforcement Directive eller på svenska Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område) vars syfte är att komma åt illegala fildelare genom att få operatörerna att lämna ut namnen bakom IP-adresser som innehas av fildelare.
3. EU:s datalagringsdirektiv som ålägger tele- och internetoperatörer att lagra uppgifter om vem som har kommunicerat med vem via telefon, mobiltelefon, sms, mms och e-post.
4. FRA-lagen, som ger Försvarets radioanstalt rätt att avlyssna kabelburen tele- och internettrafik.

(SDS den 7 maj 2009)

4.2 Piratkopieringens historia

Effektiv kopiering av dokument går att spåra ända tillbaka till 1500-talet då Gutenbergs revolutionerande tryckpress gjorde klostermunkarnas en gång så mödosamma skrivarbete till historia då skrifter och böcker nu kunde masskopieras på ett för tiden banbrytande sätt (Ernst, 2008, s. 22-23). Med det var på 1970-talet som piratkopiering fick sitt stora genombrott, då i form av de möjligheter som kassetten, videobandspelaren och disketten erbjöd. Här handlade det om immateriellt innehåll i form av radioprogram, musik, tv, film, mjukvara, texter, bilder och spel som spreds och bytte ägare (Rydell & Sundberg, 2009, s. 20-21). De kopior som gjordes via radio- och videoband var förvisso inga perfekta återtolkningar av de original som inspelades men vad som utmärker alla former av kopieringsverktyg från denna tid och framåt är den kontrovers det innebär för underhållningsindustrin, då framförallt skiv- och filmbolagen (ibid.). Kontrollen över människors och potentiella kunders konsumtionsvanor började glida storföretagen ur händerna och mediabranschen, ofta i samarbete med myndigheter, införde förbud mot särskilda hemelektronikapparater (Rydell & Sundberg, 2009, s. 23).

Gårdagens fildelare hade långt ifrån samma möjligheter som dagens ungdomskultur världen över är bortskämd med. På 1980- och 90-talen var det vanligt att datoranvändare arrangerade så kallade kopieringspartyn där unga människor med likartade intressen samlade sina program, spel och övrig mjukvara på disketter och sedan möttes för att fördela och kopiera filerna emellan sig (Rydell & Sundberg, 2009, s. 24). Den tiden må vara passé i stor utsträckning men ett modernt exempel på sådana typer av datorfestivaler är Dreamhack, som regelbundet arrangeras i jättelika

lokaler där tusentals besökare kopplar upp sig genom nätverk. Fildelningen som vi känner den idag började inte på allvar förrän 1999 då musiktjänsten Napster grundades. Det var också vid denna tid som det populära musikformatet mp3 blev vanligt, ett effektivt filter som gjorde musiklåtar till digitaliserade filer utan någon nämnvärd kvalitetsförsämring och små nog för att rymmas i tusental på en hemdator med normalstor hårddisk. När allt fler internetanvändare hörde talas om Napster och laddade upp musikfiler i mp3-format växte sidan till att bli den första stora fildelningsservicen med miljontals besökare (Rydell & Sundberg, 2009, s. 45-47).

Napster blev så populär att nöjesindustrin, med förbundet Media Defender i spetsen, övergick från att jaga kända piratkopierare i den fysiska världen till en storskalig satsning på att stoppa dataspridningen över etern. Denna jakt, som utmynnade i en stadigt pågående kamp mellan pirater (hackers) och antipirater har inkluderat bland annat sabotage, förfalskning, virus, trojaner, spionprogram, brustna kopieringsskydd, lurendrejeri och rättsliga åtal (Rydell & Sundberg, 2009, s. 66-71). Napster tvingades lägga ner sin verksamhet 2001 då de stämades på miljonbelopp av flertalet musikbolag och upphovsrättsinnehavare, varpå företaget köptes upp av en tredje part. Dessvärre gick sajts nya ägares strategi, att ta betalt för låtar och övrigt innehåll, aldrig i lås och alltsedan dess har Napsters glansdagar tillhört det förflutna (Rydell & Sundberg, 2009, s. 54-59). Samma öde ser än idag ut att ha drabbat lagliga fildelningstjänster som Apples iTunes och MSN Music. Deras bristande popularitet sägs inte bara ha berott på betalningskravet och mindre utbud utan också på de filter som begränsade användbarheten jämfört med ett vanligt, illegalt fildelningsprogram. Till exempel gick musiken inte alltid att kopiera till mp3-spelare, mobiltelefoner eller brännas på CD/DVD-skivor på grund av DRM-skydd (Rydell & Sundberg, 2009, s. 67-70).

Den svenska fildelningssajten The Pirate Bay skulle inte se dagens ljus förrän tre år senare. Under tiden hade ett nytt populärt fildelningssystem, Kazaa, utvecklats av en dansk och en svensk programmerare (Niklas Zennström, som senare blev innovatör för internettelefonitjänsten Skype). I likhet med Napster byggde Kazaa och samtliga efterföljande fildelningssystem på en så kallad peer-to-peer-design, men till skillnad från Napster var innehållet hämtat efter ett decentraliserat upplägg där varje användares dator fungerade som en nod i ett nätverk mellan vilka information flödade (Rydell & Sundberg, 2009, s. 60-61). Moderna peer-to-peer-system kallas Bittorrent och går ut på att nedladdningsmotorn hämtar fragment av data ifrån varje användare som äger den fil man letar efter, för en snabbare upp- och nedladdning (Rydell & Sundberg, 2009, s. 225).

4.3 Fallet The Pirate Bay

The Pirate Bay är en svensk "BitTorrent-tracker" med uppemot 25 miljoner aktiva fildelare runt om i världen. En "Torrent"-fil är en liten datakod som länkar till delar av ett större innehåll som finns utspritt över internet. I själva filen lagras alltså inte den information som hämtas, utan endast vägvisning till sådan data (Carlsson, 2007, s. 105-106, Ernst, 2008, s. 137). Nätverkets logotyp föreställer ett radioband med två underliggande ben vilket är en identisk symbol med musikbranschens kampanj mot piratkopiering under 1980-talet (Rydell & Sundberg, 2009, s. 24)

Ägarna av The Pirate Bay, Peter Sunde, Gottfrid Svartholm Warg och Fredrik Neij, står för en mycket upphovsrättskritisk inställning och har aldrig visat sig särskilt blyga för att uttrycka sina åsikter, speciellt inte i media. Hemsidan har under sina verksamma år mottagit många hotbrev och stämningar signerade stora amerikanska mediebolag och intresseorganisationer som Warner Brothers, Motion Pictures Association of America, Sony BMG, Columbia Pictures och Universal Music (Rydell & Sundberg, 2009, s. 131-133). Gemensamt för all respons från The Pirate Bay har dock kännetecknats av lättsamhet och ironi inför sådana hotelser, till den grad att administratörerna för fildelningssajten publicerat kravbrev och deras svar till dessa på hemsidan till allmänhetens beskådan och förtjusning (Rydell & Sundberg, 2009, s. 129-130).

Idag är The Pirate Bays servrar belägna utomlands och således utanför den svenska lagens kontroll. Så har det dock inte alltid varit. Efter påtryckningar från USA utförde polisen år 2006 en razzia mot ett webbhotell där datorer tillhörande The Pirate Bay, men också andra företag utan någon anknytning, konfiskerades efter misstanke om olaglig fildelning (Ernst, 2008, s. 140-141). Polisåtgärden möttes av tung kritik ifrån media och sympatisörer till fildelningsnätverkets ägare. Det nyligen etablerade Piratpartiet bevittnade en ökning i medlemsantal från 2200 till 6000 som ett resultat av händelseförloppet (Rydell & Sundberg, 2009, s. 146). Numera talas det dock om rättegången mot The Pirate Bay som grundades på åtalpunkterna medhjälp och förberedelse till brott mot upphovsrättslagen och som resulterade i ett års fängelse för de fyra åtalade och ett skadestånd på sammanlagt 30 miljoner kronor (Rydell & Sundberg, 2009, s. 137). Rättegången väckte stor uppmärksamhet både i Sverige och utomlands, och har aktualiserat frågan om upphovsrättens vara eller icke vara samt dess giltighet i en IT-demokrati.

5. Opinioner för och emot fri fildelning

5.1 Röster för och emot fri fildelning

5.1.1 ...beträffande upphovsrätt

På Piratpartiets hemsida finner man åsikten att det finns en avgörande skillnad mellan fildelning och ner- och uppladdning av upphovsrättsskyddat material. Då det första är ett banbrytande sätt att dela med sig av all sorts digital information är det andra en internetkultur som växt fram parallellt med bredbandsspridningen. Långtifrån all fildelning är illegal och det blir vanligare att grupper lägger upp sin musik för gratis nedladdning. I många fall är det svårt att uppskatta om en fil är skyddad av upphovsrätt eller inte - förrän man har laddat ner den och det eventuella brottet redan är begånget. Därför kan laglydiga internetanvändare plötsligt bli potentiella brottslingar. Fildelning har blivit en slags folkrörelse med kanske uppåt en miljon aktiva deltagare (www.piratpartiet.se/node/574).

I en artikel i Dagens Nyheters nätupplaga publicerad den 27 april 2009, skriver EU-korrespondenten Marianne Björklund att de svenska EU-parlamentarikerna har svårt att se fördelen med en förlängd upphovsrätt från 50 till 70 år. De anser att detta hämmar musikalisk kreativitet och vidareutveckling. För konsumenterna blir det dessutom dyrare att tillskansa sig musik som annars hade varit befriad från upphovsrätt. Istället är det skivbolagen som vinner då de äger stora rättighetskontrakt, menar man från vänsterpartiet. Även miljöpartiet stämmer in och anser att en förlängd upphovsrätt gynnar medieföretagen på konsumentens bekostnad. Förslaget ger heller inga fördelar för kulturskaparna. Lösningen, anser man, går istället ut på att skivbolagen ger sina artister bättre betalt (www.dn.se/kultur-noje/musik/langre-upphovsratt-for-musik-1.850992).

Det är framförallt på grund av ekonomin som expansionen av det immaterialrättsliga grundas menar Johan Söderberg som är musiker, filmare och professor i audiovisuell design. Dock kan de ekonomiska skälen ifrågasättas. Enligt en rapport från 2007 går musik-, film- och spelföretag i Sverige miste om 6,2 miljarder på grund av den illegala kopieringen. Å andra sidan leder cirkulationen av de nedladdade artistverken till sporadiska inköp som annars inte skulle ha skett. Även om försäljningen av skivor har minskat har den totala marknaden för nöjesindustrin expanderat. Fildelare är också storkonsumenter av betald kultur (Söderberg, 2008, s. 44-46).

Nätpiraterna fokuserar på det som inom politisk ekonomi kallas föremålets bruksvärde, det vill säga användarnyttan. När anhängare av immaterialrätt besvarar kritikerna har de istället bytesvärdet som utgångspunkt, det vill säga marknadsvärdet (Söderberg, 2008, s. 55).

De som vill ha en hårdare lagstiftning mot fildelare måste tänka på att det är stor skillnad mellan lagen och inställningen hos folket, uttrycker musikerna Kent Wennman och Per Boysen det i sin bok *Musik som levebröd*. Vi borde nu ha lärt oss att tekniska bedrifter alltid gynnat musiken och att protektionism sällan är svaret (Wennman & Boysen, 2008, s. 186).

Det vanligaste och kanske starkaste argumentet mot kopiering av upphovsrättsskyddat material är just det, själva upphovs- eller immaterialrätten. På frågan hur viktig upphovsrätten är och ifall den är möjlig att förändra svarar Magnus Eriksson, musik- och litteraturkritiker, i en intervju, att den är helt central för kulturlivet. Den sjuttio år långa copyrighttiden efter upphovsmannens bortgång tycker han däremot kan ifrågasättas och likaså kulturskaparnas relation till deras skivbolag eller motsvarande. För att vanliga människor ska ta upphovsrätten på större allvar föreslår han dock någon form av skärpning av lagen (Ernst, 2008, s. 34-35).

Sissi Hagald är jurist, inriktad på musikbranschen, och uttrycker sig också i frågan:

"Upphovsrätten reglerar vem som äger ett visst verk och den som äger kan välja att ge bort, sälja eller på annat sätt låta andra nyttja sin rätt. Alltså handlar det för det mesta om rätten att ta betalt, men även i många fall om rätten att andra inte i strid med upphovsmannens önskemål nyttjar eller ändrar dennes verk. Det är klart att artister, producenter och upphovsmän blir förbannade när någon i deras ögon/öron förstör deras verk eller att de inte får betalt för sin möda." (Ernst, 2008, s. 99)

Efter denna sakliga redogörelse anser även hon att upphovsrättslagen liksom de flesta lagar bör uppdateras med tiden och får inte ge överdrivna implikationer som att begränsa kreatörers frihet. Upphovsrätten måste gå att applicera i dagsläget och därför är den i behov av en uppdatering (Ernst, 2008, s. 99-100).

Karl Sigfrid, moderat riksdagsledamot, är än mer kritisk till upphovsrätten i sin nuvarande tappning. Han anser att det är beklagansvärt att förhandlingar om ytterligare förlängda skyddstider prioriteras framför liberaliseringar. Han menar att en motsvarighet till upphovsrätten alltid kommer att finnas men så som den ser ut idag är den inte önskvärd. Att upphovsrättslagen bör tillämpas i samma utsträckning på internet som i övriga samhället är helt naturligt men de problem som är påtryckningar för ett kontrollerat internet anser han ligger på EU-nivå (Ernst, 2008, s. 120).

Andra röster som värnar för en förstärkt upphovsrätt exemplifieras bland andra av Andreas Ekström, journalist, och artisten Sophie Rimheden, vilka båda påpekar dess enorma betydelse. För Andreas handlar det om ett mått på hur samhället värderar sina kulturproduktioner och för Sophie om artisters levebröd, att ett av få sätt att tjäna intäkter är genom STIM, Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå, varför upphovsrättslagen är extremt viktig för musikskapandet (Ernst, 2008, s. 126, 150).

5.1.2 ...utifrån demokratiska kriterier

De formella förutsättningarna att fördjupa demokratin är viktiga, men det är medborgarnas faktiska medverkan i denna process som är central för att kunna avgöra om sådana strävanden efter demokratiutveckling har utsikter att bli framgångsrika eller inte hävdar Lars Nord, professor i medie- och kommunikationsvetenskap och föreståndare för Demokratiinstitutet i Sundsvall (Nord, 2002, s. 89-90). Om IT ska fungera väl i demokratin är ett första krav att en så stor och därtill helst också representativ andel av befolkningen som möjligt är IT-användare (Nord, 2002, s. 66).

Lars Ilshammar, journalist, IT-debattör och styrelseledamot i Sveriges radio, menar att trots en uppsjö av så kallade lagliga alternativ de senaste åren fortsätter den osanktionerade fildelningen i oförminskad skala. En av flera förklaringar till detta olyckliga uppträdande är att striden i grunden handlar om en kollision mellan två legitima och nödvändiga principer för ett demokratiskt samhälle: upphovsrätten och informationsfriheten. Skulle den ena eller den andra principen lyckas segra på den andras bekostnad leder det till en farlig obalans i samhället (Ilshammar, Vinnovanytt 2, april 2009, s. 14).

Fildelning är stöld och måste bekämpas som vilket annat brott som helst, anser Johan Söderberg. Men för att lagen ska kunna vara berättigad så måste medborgarna visa laglydighet. Att fildelningen skadar kulturarbetarnas försörjningsmöjligheter är givet, så samhället måste förhindra detta genom förbud. Priset för medborgarskap är att man följer de demokratiska spelreglerna och fogar sig i majoritetsbeslut (Söderberg, 2008, s. 59-61). Idealet för en lag som medborgare ska lyda under är att den representerar allmänviljan. Laglydigheten hos den vanlige invånaren beror inte i första hand på risken att åka fast. I lika hög grad regleras hon av sociala sanktioner från den närmaste omgivningen som är att vänta vid lagöverträdelser. Om dessa normer saknas hos allmänheten är det ett tecken på att lagen också saknar legitimitet hos dem som ska följa den (ibid.).

Bengt Carlsson, lektor och forskare inom informationssäkerhetsområdet, resonerar som så att principen är att de som äger materialet ska ha ersättning för sitt arbete och att konsumenterna ska vara lojala mot den principen. En frivillig överenskommelse fungerar bara om tillräckligt många är beredda att följa denna. Om frivillighet inte räcker är överenskommelser kombinerat med hot en vanlig företeelse mellan individ och samhälle. Saknas denna blandning av morot och piska skulle samhällsstrukturerna sluta att fungera (Carlsson, 2007, s. 93-94).

Initiativen som tagits för att motverka den illegala fildelningen och ställa "pirater" inför rätta har krävt sina offer. Som väntat är det de demokratiska värderingarna och mänskliga rättigheterna som hamnat i skymundan framför rättssäkerhet, spårning, övervakning och utlämnande av IP-adresser som fram till Ipred-lagens införande har varit mer eller mindre anonyma. Bland dessa värderingar är det framförallt integriteten och informationsfriheten som upplevs vara hotade. Magnus Eriksson hävdar att utvecklingen inom icke önskvärd övervakning är längre framskriden än vad som uppskattas av fildelningsförsvararna och att kalla statens

spaningsmöjligheter för ett

övervakningssamhälle vore rent nonsens (Ernst, 2008, s. 33). Han får dock motstånd av ett flertal intervjuade, däribland Anders Mildner, journalist och musiker, som tycker att, fastän upphovsrätten är en oerhört viktig fråga, lagen är för omfattande och långtgående vilket har inneburit inskränkningar för såväl kundernas rättigheter som kulturskaparnas uttrycksformer. Enligt honom har jakten på nätpirater också urholkat rättssamhällets kredibilitet och kränkt allmänhetens integritet. (Ernst, 2008, s. 43). Liknande uppfattningar går att se från både politiskt vänster- som högerperspektiv. Eva-Lena Jansson, socialdemokratisk riksdagsledamot, svarar på frågan ifall det kan bli oönskade konsekvenser om vi stiftar hårdare lagar mot fildelning, att riksdagen tagit en rad beslut som tillsammans kan anses få ödesdigra konsekvenser för den personliga integriteten och rättssäkerheten (Ernst, 2008, s. 67). Karl Sigfrid menar att ökad kontroll inte kan ske utan oacceptabla inskränkningar i människors integritet (Ernst, 2008, s. 122).

5.1.3 ...angående teknisk tillgänglighet

Sverige är det land i världen där utvecklingen av internet går allra snabbast och där det redan finns flest aktiva internetanvändare per invånare (Nord, 2002, s. 70). Syftet med internet handlar inte om att göra någonting utöver det vanliga utan istället om att göra det vanliga på ett enklare sätt, enligt Lars Nord (Nord, 2002, s. 75).

Utvecklingen av internetverktyg som underlättar informationsspridningen går inte att undvika liksom industriproduktionen en gång ersatte hantverket, menar Bengt Carlsson. Då det skedde blev människor arbetslösa och många ville förbjuda den nya tekniken. Samtidigt växte nya värden fram i form av högre konsumtion till billigare priser, precis som vi idag ser hur nya nättjänster utvecklas (Carlsson, 2007, s. 106).

Kent Wennman uttrycker sin övertygelse om att fildelningen med dess ökade tillgänglighet är en stark anledning till varför musiken har blivit så uppmärksam. Detta menar han är en av de mest positiva konsekvenserna med fildelning. Däremot är fildelningen, med dess ökade tillgänglighet, en stark anledning till att musikens ekonomiska värde blivit urholkat. Det är en av fildelningens största svagheter (Wennman & Boysen, 2008, s. 184-185).

Rasmus Fleischer, skribent för Piratbyrå, skriver i förordet till *Copy Me* (samlade texter från Piratbyrå):

"Med en dator kan man alltså behandla data precis hur man vill och tvärtom. Detta är dåliga nyheter för vad vi kallar upphovsrätten, denna improduktiva koloss som sedan 1800-talets slut levt på sina monopol på opartiska, akustiska och textuella dataflöden. Genom att strypa samhällets informationsflöden och bekämpa teknologins utveckling har denna parasitiska industri skapat en konstlad knapphet på kultur och till och med lyckats få vissa att betala för den." (Kaarto & Fleischer, 2005, s. 9)

Fleischer menar alltså att upphovsrätten har stått som ett hinder i den tekniska utvecklingen av demokratiskt försvarbara informationssystem. Att den genom patent och ekonomiska incitament har hämmat det fria utbytet av kunskap och idéer som med teknikens hjälp borde vara obegränsat. Han utgår också ifrån att kultur borde vara gratis då det är både kulturskapare och den breda massan som tillsammans skapar utbud och efterfrågan på marknaden. Vidare skriver han att det finns en starkt avvikande skillnad i att äga ett kulturverk, exempelvis en roman, i analog (det vill säga materiell) respektive digital form. I verkligheten använder man sig av samma exemplar av boken när man tar den ur bokhyllan och läser den medan man i en dators arbetsminne framställer ett nytt exemplar av samma roman och att samma princip även gäller för information man hittar över internet (Kaarto & Fleischer, 2005, s. 18). Slutsatsen är att då allt digitalt handhavande bygger på kopiering skulle det enda sättet att stoppa digital piratkopiering vara ett totalförbud av datorer (ibid.).

Magnus Eriksson motsätter sig i en intervju däremot åsikten att kringgå lagen på grund av dess tekniska tillkortakommanden. Tekniken är inte determinerande, menar han, och trots att lagstiftningen inte optimerat de tekniska möjligheterna till fullo ger det inte någon rätt att ifrågasätta upphovsrätten eller skäl till att låta bli att bekämpa illegal nedladdning (Ernst, 2008, s. 34-35). En annan åsikt som vanligtvis förs fram angående tillgängligheten inom de lagliga fildelningsnätverken är DRM-skyddens brister och opraktiska användningsområden. I en annan intervju säger Anders Mildner att han ibland överväger att ladda ner en skiva olagligt som alternativ till att köpa samma skiva två gånger på grund av DRM-skydden (Ernst, 2008, s. 40).

I en intervju med Sophie Rimheden framgår en positiv inställning till fildelningstekniken. Hon menar att med nerladdningsmöjlighetens hjälp kunde hennes musik spridas på ett mycket effektivare sätt än vad vanliga distributörer kunde ordna. Vidare anser hon att istället för att motarbeta den delvis olagliga tekniken borde såväl skivbolag som artister utnyttja den, så länge bredbandsavgiften höjs så att båda parterna kan gynnas rent ekonomiskt (Ernst, 2008, s. 150-151). Sophie får medhåll ifrån Kjell Häglund, redaktionschef för bland annat Residence, som inte förstår varför nöjesindustrin storsatsat på kortsiktig vinstmaximering och DRM-skydd istället för att ha investerat i produktutveckling och framtidsforskning. Framförallt tycker han att artisternas intressen och kreativitet har hamnat i skymundan när mer pengar läggs på kommersiella spinoff-produkter som ringsignaler istället för att optimera själva musiken och följa med i den tekniska utvecklingen (Ernst, 2008, s. 158).

5.1.4 ...sett ur kulturskaparnas perspektiv

"Kultur är inte gratis; ska inte vara gratis, får inte vara gratis". (Tony Ernst, 2008, s. 138)

Kent Wennman och Per Boysen anser att rekommendationsmotorn innebär en fördel för mindre kända band och artister som skapar personlig musik av hög kvalitet. Genom att konsumenter blir "rekommenderade" kan dessa artister nå ut direkt till dem som gillar musik i deras stil (Wennman & Boysen, 2008, s. 80). Att marknadsföra musik utan att använda sig av internet är nästintill omöjligt. Allt tenderar att hända och finnas på nätet så man har allt att vinna på att hålla sig framme där. Som det nu är är det alldeles för mycket fokus på den så kallade nöjesindustrin och inte på den enskilde kulturarbetaren (Wennman & Boysen, 2008, s. 190). Det är lätt att tro att den tekniska utvecklingen har drabbat upphovsrätten negativt på alla fält. När det gäller framföranderättigheterna, som STIM bevakar, har det dock inneburit ökade intäkter. Alla nya användningsområden som tillkommit, exempelvis webbradio, mobilsignaler och ett större antal konserter har bidragit till STIMs, och därmed upphovsmännens, starkt förbättrade ekonomi just vad gäller framföranderättigheter. Det kompositörerna förlorat på en vikande skivförsäljning kompenseras till viss del av ökade framförandeersättningar. Detta gäller naturligtvis upphovsmännen som kollektiv. När det gäller den enskilde upphovsmannen kan resultatet bli det motsatta (Wennman & Boysen, 2008, s. 185).

Hur ska kulturarbetarna få lön för sitt arbete när verk kan reproduceras digitalt i hur många exemplar som helst? Utan upphovsrätt och en marknad för kultur blir det inget nyskapande. Kulturarbetare kan inte försörja sig om information släpps fri, resonerar Johan Söderberg. Nätpiraterna menar att skulden ligger hos mellanhänderna, framförallt skiv- och filmindustrin. De som arbetar inom kultursektorn är väl införstådda med intressekonflikten som råder mellan dem och deras uppdragsgivare och därför klamrar de sig fast vid upphovsrätten (Söderberg, 2008, s. 161-162).

Bland de upphovsrättsinnehavare som drabbats hårdast av intäktsbortfall som spås härröra från den illegala nedladdningen genom åren finns artister och skivbolag. För Eva-Lena Jansson är svaret på frågan om hon tycker att det spelar någon roll vad artisten säger då vissa tycker att deras musik ska få laddas ner och andra inte, att man bör lyssna på alla upphovsrättsägare och respektera deras beslut (Ernst, 2008, s. 67). För Sissi Hagald, som arbetar nära artister, är verkligheten en annan. Hon svarar att många artister med risk att stöta sig med sina fans inte kan uttrycka sig som de önskar. Självklart vill de ha betalt för sitt arbete men om de går ut med detta kan budskapet få motsatt effekt eftersom, menar Sissi, deras främsta fanskara består av "naiva kids" som är uppväxta med samma gratismentalitet som Piratbyråns förespråkare (Ernst, 2008, s. 98). Av den anledningen blir det inte intressant att tala om huruvida artister ger sitt medgivande till att släppa sin musik fri (ibid.).

Sophie Rimheden är pragmatiskt inställd till den fria fildelningen av musik. På frågan om hon själv laddar ned musik legalt eller illegalt svarar hon att de illegala fildelningsnätverken tjänar bra för spridning av artistiska verk men enbart som en sorts testavdelning. Vill man verkligen ha det man lyssnar på köper man den fysiska produkten, gör man det inte så låter man bli. I vilket fall som helst så tar man bort det nedladdade materialet utan att distribuera det vidare (Ernst, 2008, s. 148).

Kjell Häglunds åsikt om kulturskaparnas situation jämte fildelarna är helt och hållet positiv. Han säger att han enbart blir glad av att hans egen musik når ut till folk och uppmärksammas, dock inte så hans sponsorbolag. För honom är det svältande kulturskapandet en myt konstruerad av bakåtsträvare och trots övergången från fysisk till digital distribution har just musiken aldrig varit så stark som den är idag, varken ekonomiskt eller kreativt (Ernst, 2008, s. 156-157). Även artisten Petter instämmer och ser ljusst på utvecklingen, fastän det förmodligen är mest utifrån hans eget perspektiv. Har man en fanbase så kan man snabbt och effektivt ge ut nya plattor och kommunicera med publiken menar han, men traditionella musikerbetare idag är blåsta sedan länge. För övrigt finner han det svagt att de flesta svenska artister inte öppet uttrycker sitt fildelningsstöd- eller motstånd (Ernst, 2008, s. 207).

5.2 Framtidsutsikter

Det finns anledning att se positivt på framtiden och utvecklingen av internet, tycker Kent Wennman och Per Boysen. Det tycks som att upphovsmännen är på väg att få mer makt över musiken och med makt menas då inte högre ekonomisk avkastning utan en reell chans att knyta kontakter för att framföra musiken där den hör hemma: hos dem som vill höra den. Såväl musikkulturen, konsumentkulturen och de kommersiella strukturerna är nu på väg från optimerad stordriftsmodell till decentraliserad småskalighet och detta är en utveckling mot både demokrati och ett mer spännande musikliv (Wennman & Boysen, 2008, s. 196).

I en artikel skriver Lars Ilshammar att med nya lagar kommer fildelningskarusellen att fortsätta snurra. Ur detta kommer knappast någonting gott: å ena sidan allt repressivare lagstiftning och allt oblygare ingrepp i den personliga integriteten, å andra sidan en snabbt minskande respekt för lagstiftning och rättsväsende (Ilshammar, Vinnovanytt 2, april 2009, s. 14).

"Tekniken kan i bästa fall styras, men den kan knappast hejdas" (Ernst, 2008, s. 107)

Citatet ovan kan tillskrivas Harry Schein, som var svensk filmpolitiker och VD för svenska filminstitutet och kan stå som garant för att den tekniska utvecklingen av fildelning med största sannolikhet aldrig kommer att minska i skala men frågan är huruvida den ska vara fri, delvis reglerad eller styrd med järnhand.

Härnäst kommer ett antal åsikter kring det framtida förhållandet mellan "pirater" och kulturskapande musiker att presenteras, också de ifrån Tony Ernsts bok.

Som svar på frågan vad de tror och hoppas ska hända i framtiden ger de olika intervjupersonerna olika men ibland överlappande åsikter. Magnus Eriksson är pessimistisk och tycker att politikerna borde ägna samma uppmärksamhet åt illegal fildelning som åt fortkörning och rattfylleri. (Ernst, 2008, s. 36). Anders Mildner har i sina framtidsutsikter staplat en del punkter som han tror, men dock inte hoppas, kan gå i uppfyllelse. Bland dessa är att övervakningssamhället och straffen därtill blir strängare, att människors förtroende för rättsväsendet minskar då deras integritet kränks, att nöjesbranschen fortsätter agera polis mot piratkopiering, att framtidens kulturliv får svårare att komma till uttryck och att polariseringen mellan upphovsrättsindustri och konsumenter ökar (Ernst, 2008, s. 40-41).

David Djuphammar, hiphopbloggare under aliasnamnet Donnie Donut, tror på ett fortsatt skyttegravskrig mellan underhållningsindustrin och konsumenterna där kännetecknen består i mycket snack men lite verkstad. Han spår att senast 2010 kommer de gamla skivbolagen ha insett att verksamheten inte är lönsam längre (Ernst, 2008, s. 75). Andreas Ekström är negativ och förmodar att musikskapande i framtiden inte är någonting man kan försörja sig på. Istället för ett levebröd blir musiken snarare till en hobby, eller så används marknadsföring i själva texterna (Ernst, s. 128).

Det finns också de som ser ljust på framtiden. Christoffer Silverberg, tidigare artist och nu ägare av företaget Silverberg Promotion, tror att slutligen, efter långa dispyter, kommer flera aktörer att förstå sig på nedladdningsmöjligheterna och se ekonomiska utvägar för musikbranschen. Han tror och hoppas att kreativa människor även i fortsättningen kommer att kunna skapa musik och tjäna pengar på denna, samt att en viss bredbandsersättning är på plats (Ernst, 2008, s. 183). Artisten Petter utstrålar en stor framtidstro så länge skivbolagen tar initiativ till nytänkande och slutar värna om sina gamla regler (Ernst, 2008, s. 210).

5.2.1 Förslag till kompromisslösningar

En kompromiss som diskuteras är att legalisera fildelningen och i stället beskatta internetuppkopplingar, säger Lars Ilshammar. Skattepengarna skulle då kunna användas till att kompensera kulturindustrin och kulturarbetarna. Detta är så klart inget som internetleverantörerna vill gå med på. Förespråkarna för reformen hävdar med rätta att intäkterna som bredbandsbolagen får tack vare fildelningen borde komma upphovsrättsinnehavarna till del. Förslaget innebär helt enkelt en utvidgning av den privatkopieringsersättning som redan tas ut från CD-skivor och mp3-spelare och annan lagringsmedia. Detta gynnar de etablerade artisterna och riskerar att förstärkas om privatkopieringsersättningen också ska omfatta internetuppkopplingen. Men även om skatten genomförs är det osäkert om lagstiftningen luckras upp. För att nå en lösning krävs samförstånd på det politiska och sociala fältet. Teknik och teknisk

utveckling kommer aldrig att vara oviktig, men framförallt är det politiska och ekonomiska innovationer som behövs. Ska detta lyckas krävs att två stora aktörer knuffas ut, nämligen internet- och telekomoperatörerna som tjänar mycket pengar på fildelning men hittills vägrat att ta något som helst ansvar för vad som kan fildelas samt våra politiker som för länge sedan borde ha skapat en arena för samtal och agerat kompromissingenjörer, istället för att bara lydigt ta till sig nya EU-direktiv. Operatörerna skulle tvingas att avstå en del av sina intäkter till den som får resultatet av sitt arbete utlagt på nätet. Det behövs modeller för hur man tekniskt, juridiskt och ekonomiskt ska kunna ta del av telekombolagens enorma inkomster (Ilshammar, Vinnovanytt 2, april 2009, s. 14).

Musik- och filmbolagen måste omvärdera sin strategi i framtiden och ta betalt för andra saker än svårskyddat digitalt material, tror Bengt Carlsson. Sådana intäkter kan vara konsertturnéer med artister samt att låta produktansering förekomma i filmerna. På så sätt försvinner kostnader samtidigt som de digitala produkterna når ut till en mycket större publik. Framtidens mediajättar är kanske de bolag som kan utnyttja fildelarteknikens möjligheter till global fri spridning samtidigt med lägre produktionskostnader och ökande sidointäkter (Carlsson, 2007, s. 107).

Så hur skulle då ett möte i samförstånd, som Tony Ernst uttrycker det, kunna se ut? Vem gagnas och vem missgynnas av en sådan överenskommelse? Eva-Lena Janson tycker att det vore lämpligt att sänka bredbandshastigheten då det föreligger misstanke om olaga fildelning, snarare än en permanent avstängning (Ernst, 2008, s. 66). David Djuphammar tror att dagens fildelning kommer att utkonkurreras av modernare alternativ som högkvalitativ, mobil streaming (att direkt lyssna på låtarna utan att först ha laddat ner dem) och att detta skulle inbegripa reklamtjänster och eventuella prenumerationsavgifter (Ernst, 2008, s. 70).

Andra tror mindre på att någon ny banbrytande teknologi skulle kunna ersätta nuvarande fildelningsnätverk. Sissi Hagald är till exempel kritisk till en kompromiss och tänker sig istället att stora mobiltelefoniföretag kommer att fortsätta erbjuda tjänster som marknadsföring för sitt varumärke (Ernst, 2008, s. 102). Däremot är Sophie Rimheden positiv och föreslår att STIM skulle kunna fördela ersättningar till de artister som ger ut CD-skivor ifrån en förhöjd bredbandsavgift. All musik skulle därmed finnas tillgänglig för gratis nedladdning på internet, utan att någon inblandad part skulle bli alltför missnöjd (Ernst, 2008, s. 149). En liknande åsikt framförs av Christoffer Silverberg, som också tror att konflikten kan gå att lösa. Han förespråkar också en förhöjd bredbandsavgift som går till diverse kulturskapare, och att användare borde vara villiga att betala lite extra i vetskapen om att de får ladda ned innehåll lagligt. Exakt hur fördelningen borde ske är ovisst, menar han, men problemet har alltså en lösning (Ernst, 2008, s. 179).

6. Analys

6.1 Helgar ändamålen medlen?

Allt sedan FRA-lagen stiftades har det rått en hektisk debatt om ifall den utökade övervakningen är värt resultatet. Många tycks vara ense om att så länge ingen information som utgör ett akut hot mot rikets säkerhet får fritt spelrum så är denna övervakningslag integritetskränkande och inte demokratiskt legitim. Inte minst Piratpartiet har fördömt det expanderade storebrorssamhälle som FRA-lagen har möjliggjort, och inför beslutet om Ipred hördes nya protestrop som har fortsatt till dags dato, inte enbart från Piratpartiet men från många politiska och ideella institutioner i samhället. Så den heta, dagsfärska frågan lyder: går det att moraliskt rättfärdiga Ipred-förslaget eller bör filerna släppas fria utan förhinder och lagstiftning? Om man börjar med den uppenbara självrisk som ingår i illegal nedladdning av upphovsrättskyddat material så står troligtvis risken för juridiska påföljder i proportion till andelen data man laddar hem, eller filer man gör tillgängliga för andra. Är man som internetanvändare fullt medveten om att man utnyttjar kulturskaparnas produktioner utan att ge någonting tillbaka kan man på lång sikt förkasta fildelningen utifrån ett konsekvensetiskt perspektiv. Å andra sidan visar många undersökningar tydligt på att fildelande ungdomar i större utsträckning än andra konsumerar film och musik i form av skiv- och DVD-inköp, konsertbiljetter och biobesök. Det främsta negativa argumentet är att fildelare som inte på något sätt kompenserar den "stöld" som är gratis kloner av digitala upphovsverk kommer att innebära industrins, och därmed kulturskaparnas, död. Uttrycket är kanske lite väl hårt då artister alltid kan tjäna pengar på turnéer, filmbolag på biopremiärer och så vidare, men för exempelvis den traditionella skivindustrin, som har tappat hälften av sina sammanlagda intäkter i Sverige mellan 2003 och 2007 (Ernst, s. 168), kan utvecklingen inte bli mycket annan än att den gamla fysiska musikhandeln är på väg att bryta samman. En sådan decentralisering har ännu inte ersatts av några kostnads- och distributionseffektiva lagliga alternativ för musik. På motsatt vis kan det också hävdas att ett förbud av fortsatt spridning av information skulle innebära ett kulturellt förfall för hela generationer som är uppväxta med en synnerligen liberal inställning till internet. Att fildelningen lockar så stora grupper att ta del av ny media innebär även oanade möjligheter för exempelvis marknadsföring inom musikbranschen, eller "promotion".

Ett argument mot den kontroll- och övervakningstrend som stavas Ipred är förstås att utökade förbud och censurer av nöjesprodukter skulle innebära ett hämmande av de tekniska möjligheter som revolutionerades av internet, mobiltelefoni och lagringsmedia. Med andra ord: vem är det som har makt över den digitala tekniken?

Historien har visat hur långa patenttider har fördröjt den tekniska utvecklingen av

allmännyttiga men inte oförbätterliga uppfinningar. I diktaturer är gemene mans rättighet att använda internet starkt begränsad jämfört med i västerlandet, vilket också förminskar människans förmåga att vidareutveckla ett ständigt växande globalt forum. Förbud och avskärningar brukar sedvanligt följas av fler förbud och avskärningar vilket förstås är kontraproduktivt ur såväl ett tekniskt som socialt perspektiv. Är det möjligt att nå en kompromiss mellan användarnas och industrins intressen, till exempel genom att införa dyrare bredbandsavgifter för de som förväntas använda den till tung fildelning och sedan på något sätt distribuera delar av pengarna till de upphovsmän som blivit "bestulna"? Eller kommer välslipade nedladdningstjänster erbjuda laglig musik och film till en billig penning för att på så sätt direkt konkurrera med olagliga alternativ? Bara framtiden kan utvisa vilken väg utvecklingen kommer att gå, men enligt detta perspektiv är det teleologisk orsak-verkan mellan parter och aktörer som i slutänden bestämmer.

6.2 Bör man lyda lagen?

Deontologiskt saknas det undantag för när och under vilka omständigheter man tillåts, eller tillåter sig själv att utföra moraliskt förkastliga gärningar. Så för en potentiell fildelare är det inte intressant under vilka förutsättningar fildelningen sker så länge den är oetisk. Vad som istället blir huvudfrågan blir dygden av att fördela och uttrycka data eller åsikter på demokratisk väg ställt mot förbudet att stjäla lönen från någons arbete. Annorlunda uttryckt kan man stå mellan valen att inte begränsa friheten till information i samhället jämte ovan nämnda moraliska brott. Sedan är väl den här saken i stor utsträckning en definitionsfråga. Är en virtuell kopia av exempelvis en musikkått ett exemplar av produkten i sig eller är det endast en datasekvens som kan reproduceras ett oändligt antal gånger utan vare sig kostnad eller betydelse? I det första fallet rör det sig om olovlig kopiering av ett upphovsrättsskyddat verk medan det i det senare snarare handlar om vilken informationsspridning som helst.

Ur ett större perspektiv går det även att fråga sig om lagen som sådan faktiskt bygger på tillräckligt goda värderingar för att vara värd att följa från ett pliktetiskt synsätt. Förbudet mot kränkande av den personliga integriteten kan vara minst lika viktigt som förbudet att beröva upphovsmannen frukten av sitt arbete, varpå man kan tolka dessa lagens två egenskaper som neutraliserande vilket därmed skulle kunna göra ett lagöverträdande rättfärdigat. Utöver den begränsade och ibland censurerade tillgången på data kan också den kollektiva bestraffningen räknas in till de amoraliska egenskaper som kan tillskrivas lagen. Att vissa användare av fildelningsprogram blir straffade och återbetalningsskyldiga medan andra inte uppmärksammas är ett orättvist beteende som skapar otrygghet för människor på internet. Detta speciellt eftersom det sällan är glasklart var gränsen går mellan upphovsrättsskyddat och egenproducerat material. Tillhör exempelvis en videofil inspelad i en biosalong (vilket ju i sig är olagligt) ägaren till kameran eller filmproducenterna? Så länge klar kunskap om detta

saknas kommer förmodligen en stor del av fildelarkulturen att fortsätta leva i ovisshet

över vad som är "säker" information och vilken information som kan sätta dem i fängelse. Ett visst mått av civil olydnad bör därmed inte ses som uteslutande dåligt då även lagen uppvisar flera oetiska egenskaper.

Upphovsinnehavarens rättigheter tillhör också den deontologiska skolan och innefattar bland annat rätten till förtjänsten av sitt arbete. Här möts den liberala fildelaren av hårt motstånd för sina argument för informationsfrihet och ett censurfritt internetklimat. En av Robert Nozicks kanske viktigaste moraliska principer är den negativa rättigheten om att ingen annan än den verksamme skaparen själv får förtjäna frukten av sitt arbete. Sett ur ett sådant perspektiv betyder fildelningen stöld av upphovsmannens förtjänta egendom, fastän ingen enskild aktör normalt går att utpeka som tjuven. Om fildelningstekniken bör betraktas som moraliskt förkastlig utifrån denna hållning kan man diskutera ifall straff till följd av övervakning är rättmätigt. Dock skulle en sådan diskussion förmodligen bli långdragen då plikt- och rättighetsetik inte ser någon lösning på interna värdekonflikter.

6.3 Tillfället gör fildelaren

Enligt lämplighetsetiken torde det vara moraliskt accepterat att ladda ned sådana produkter som man redan legitimt äger. I dessa undantagsfall tillskansar man ju inte sig en ny produkt som man annars skulle ha betalat för utan endast en digital kopia av ett tidigare konsumerat kulturverk. Tillfällen då en lagöverträdelse på nätet skulle gå att betrakta som moralisk enligt detta synsätt är om man använder fildelningsnätverk endast för att ta del av sådana produkter som inte längre är till salu i de flesta slags butiker och därmed saknar en marknad för legal konsumtion. I sådana fall kan nedladdning även innebära en gratis skjuts av uppmärksamhet för upphovsmannen eller utgivaren/distributören av verket.

Om en fil inte är alltför vanlig men dock ofta efterfrågad på ett fildelningsnätverk kan det tjäna som moraliskt att ladda upp den, och därmed göra varan tillgänglig för alla som söker den. Undantagen är så klart material som barnpornografi och annan kränkande, stötande eller provocerande information som kanske inte borde finnas till allmänhetens beskådan och utnyttjande oavsett forum. Om man är intresserad av att införskaffa ett nytt spel, se en ny film eller köpa en ny låtsamling kan fildelningen fungera som en harmlös testavdelning så länge det man laddar ner inte är produkterna i deras hela utformning. Gratis speldemos, filmtrailers och musikutdrag finns i överflöd på internet och trots att de är upphovsrättsskyddade är de fullt legala att använda och sprida så länge det inte är för kommersiellt bruk. På ett sådant sätt blir fildelningsnätverken till en rikare plats för nyheter om kulturyttringar vilket i sin tur har potential att stärka den lagliga försäljningen.

Tillfällen som är mindre etiskt lämpliga inkluderar, för branschens överlevnads skull, att istället för att gå på premiärer eller köpa produktioner på deras releasedatum ladda ner fullt dugliga exemplar av slutprodukten och än värre, att lägga upp sådana filer för fortsatt nedladdning, långt innan kulturverket blivit tillgängligt på

marknaden.

Detta beteende är särskilt ansvars- och respektlöst om man uppskattar och med största sannolikhet skulle ha köpt den fysiska varan eller tjänsten i avsaknaden av fildelningsnätverk

6.4 Om man älskar något så betalar man för det

Om man älskar något som finns tillgängligt på ett fildelningsnätverk så betalar man också för det. Det resonemanget skulle man kunna dra utifrån en karaktärsetisk hållning, där det individuella omdömet är föremål för hur man bör handla etiskt. Den förhärskande logiken i den här frågan är att om man uppskattar någonting man får gratis så ger man också någonting tillbaka. Exempel på när en fildelare handlar på ett sådant sätt är helt enkelt när hon eller han lyssnar på en låt som kan vara en del av ett uppkommande eller släppt album, antingen genom att ha laddat ner ett musikstycke gratis, streamat det över internet eller köpt en låt genom en digital musiknedladdningstjänst, för att sedan kompensera gärningen med att köpa en skiva, gå på en konsert eller varför inte både och. Det sägs att kultur inte är gratis och utan intäkter så svälter kulturskapandet. Är man på motsatt humör och inte nöjd med någonting man tagit till sig via fildelning behöver man heller inte visa någon uppskattning genom att konsumera det man annars hade betalt för. Kanske hade vederbörande heller inte köpt det som denne visade sig vara missnöjd med om produkten endast hade funnits i en affär. Det är omdömet och förhållandena som bedömer giltigheten i ett moraliskt handlande, inte plikt eller konsekvens.

Med denna mentalitet kan man säga att fildelning följt av eventuell konsumtion är som att läsa en tidning i en butik - är man intresserad så köper man den, är man det inte så låter man den vara. Sedan kan man ju ha andra intressen än just själva låten (om vi håller oss till musik), artisten eller utgivningsförlaget. Man kanske vill undersöka en speciell genre, skapa unika samlingar eller göra så kallade "mix tapes" eller "remixes" av musik som lämpar sig för egen modifikation. Bland musiker kan man välja att stödja små artister, medelstora artister eller stora, väletablerade artister. Vanligtvis är det de små, nya, okända och mindre kapitalstarka som gynnas mest av världsomspännande fildelningsnätverk då de inte skulle ha råd att lagligt marknadsföra sina verk i samma skala. På grund av det nyblivna intresset och med tanke på deras ofta mycket knappa ekonomi har det blivit vanligt att stötta sådana mindre kulturskapare genom att sprida deras namn, låtar och ofta köpa deras skivor. För medelstora artister har fildelningen däremot visat sig problematisk. Med den uppsjö av nytillblivna musikskapare som blir kända genom internet och avsaknaden av CD-intäkter får den grupp som försöker försörja sig på sin musik det knapert.

För de stora film-, musik- och spelbolagen är karaktärsetiken av en annan natur. De ser möjligheterna i att marknadsföra små utdrag av kommande storfiler, populära skivsläpp och ambitiösa tv- och dataspel via fildelningsnätverken men är mindre positiva till gratis spridning av hela produkter, särskilt inte innan filmen/skivan/spelet haft premiär eller släppts i butikerna. Fast det kan också tänkas

vara ett spel för

gallerierna. För att hålla intresset för en produkt eller sitt eget varumärke vid liv så länge som möjligt, även långt efter att produktcykeln passerat sitt bäst-före-datum, kan de stora nätverken tjäna som effektiv marknadsföring för att locka kulturella efterslänrare eller bara upplysa unga konsumenter om produktioner som de kan ha missat.

Vad gäller det man gör efter att man laddat ner upphovsrättsskyddat material utan tillstånd finns också en moralisk dimension. Om man som exempelvis musikpassionerad är ute efter att provlyssna en eller ett par låtar som man överväger att köpa i fysisk eller digital form för att sedan radera dem kan brottet anses lindrigare än om man har för avsikt att fylla en mp3-spelare till bristningsgränsen med musikfiler. Ett ännu grövre moraliskt brott som tyvärr är alltför vanligt är måhända att ladda ned mängder av upphovsrättsskyddade låtar, filmer, spel och annan mjukvara för att sedan bränna det på skivor och sälja illegalt. Deontologiskt kanske alla tre sätten att utnyttja informationen är lika vidriga eller berättigade men enligt sinneslagsetiken finns klara skillnader. Vad man har för avsikter och hur man använder informationen efter att handlingen begåtts är etiska ställningstaganden, om än inte lika mycket i rampljuset som fildelandet självt.

7. Avslutande diskussion

Det finns tveklöst många sätt att argumentera för fildelningens etiska legitimitet liksom dess moraliska brister. Det är på det hela taget en oerhört komplex fråga då den berör så pass många aktörer, och nästintill alla som upplevt fenomenet tycks ha någon åsikt kring den. Ur ett brett perspektiv går det att dela upp de ”pirater” som förespråkar ett fritt informationssamhälle och ett avskaffande av såväl Ipred som FRA och de ”antipirater” som värnar om upphovsrättens betydelse för kulturskapandets försörjning, i två ideologiska läger. Den första gruppen anser att det demokratiska utbytet i form av spridningen av kunskap och idéer över internet är universellt given och varje individs rättighet, och använder sig därmed av naturrätten som grundperspektiv. Den andra kategorin hämtar sina ståndpunkter ifrån rättspositivismen eftersom de menar att människor måste rätta sig efter de samhällskontrakt och överenskommelser som fattas av de folkvalda samt de normer som är utmärkande för samhället. Deras syn på var moral uppkommer och hur den ska efterföljas skiljer sig alltså markant åt. Sedan finns det också många pragmatiker som även föreslår lösningar på den uppenbara intressekonflikten mellan internetanvändare och bredbandsleverantörer å ena sidan och mediaindustrin, med dess artister och producenter, å den andra. På frågan hur en sådan lösning skulle se ut går dock åsikterna isär. Utökad marknadsföring, nya sätt att distribuera musik mot betalning, bredbandsskatt, nödvändiga sidointäkter etcetera. Dock behöver inte konflikten verkligen vara så illa som de stora medieföretagen gärna målar upp den som. Musiklivet frodas som aldrig förr tack vare tillgången på bredband och nätverkstjänster. Man bör nog inte utesluta möjligheten att det kan röra sig om en skenbar konflikt där kriminaliseringen av unga fildelare är ett led i underhållningsbranschens sätt att tjäna pengar då allt större uppmärksamhet riktas mot fildelningstjänster och därmed också deras nöjesproduktioner.

Så är fildelningen moraliskt rättfärdigad? I sin nuvarande utformning är svaret både ja och nej. Konsekvenserna av att totalt överge traditionella sätt att konsumera kulturverk är för digra för industrins ersättningsmöjligheter så länge ingen alternativ lösning finns på horisonten. Samtidigt vore det lika omoraliskt att förbjuda de fria fildelningsnätverken, då dessa även används för att föra icke upphovsrättsskyddad information vidare. De två stora motpolerna som båda måste bevaras är alltså informationsfriheten och upphovsrätten. Då båda dessa etiska dygder är lika viktiga men inte särskilt kompatibla krävs det att en balansgång upprätthålls där ingen part ges för stort övertag på den andras bekostnad.

8. Referenser

- Ahlenius, H., 2004. *Vad är moraliskt rätt?*, Riga: Preses Nams.
- Badersten, B., 2006. *Normativ metod – att studera det önskvärda*, Danmark: Narayana Press.
- Beckman, L., 2007. *Grundbok i idéanalys – det kritiska studiet av politiska texter och idéer*, Stockholm: Santérus.
- Bergström, G. & Boréus, K., 2005. *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Danmark: Narayana Press.
- Carlsson, B., 2007. *Hot och svek – säkerhet hos människor och datorer*, Danmark: Narayana Press.
- Dagens Nyheter, 23 april 2009. *Längre upphovsrätt för musik*.
www.dn.se/kultur-noje/musik/langre-upphovsratt-for-musik-1.850992
- Ernst, T., 2008. *6 miljoner sätt att jaga en älg på – en berättelse om musikindustrins uppgång och eventuella fall*, Göteborg: Reverb Förlag.
- Höök, R. (red.), 2006. *Juridik till vardags*, Finland: WS Bookwell.
- Kaarto, M. & Fleischer, R. (red.), 2005. *Copy me- samlade texter från Piratbyrån*, Danmark: Nörhaven A/S.
- Lübecke, P. (red.), 1988. *Filosoflexikonet*, Stockholm: Forum.
- Nord, L., 2002. *IT och demokrati*, Lund: Studentlitteratur.
- Piratpartiet, hämtad 090503, *Skilj på fildelning och illegal nedladdning*.
<http://www.piratpartiet.se/node/574>
- Regeringskansliet, hämtad 090427, *Upphovsrätt*. <http://www.regeringen.se/sb/d/1920>
- Rydell, A. & Sundberg, S., 2009. *Piraterna – de svenska fildelarna som plundrade Hollywood*, Falun: Scandbook.
- Svensk författningssamling, (SFS), *Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*, Justitiedepartementet.
- Sydsvenska Dagbladet, 4 maj 2009. *EU-enkäten – så tycker toppolitikerna om Ipred*.
- Sydsvenska Dagbladet, 7 maj 2009. *Kontroll över nätet står emot enskilda människors rätt till privatliv*.
- Söderberg, J., 2008. *Allt mitt är ditt – fildelning, upphovsrätt och försörjning*, Falun: Scandbook.
- Vinnovnytt – forskning, innovation och tillväxt, 2, april 2009. *Så kan vi lösa fildelningskriget*.
- Wennman, K. & Boysen, P., 2008. *Musik som levebröd*, Stockholm: Elanders.